

การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

The Development of Enrichment Curriculum on Local Packaging Design Skills to Enhance Career Skills for Teacher Students

ชนาธิป บุปผามาศ^{1*} จีระศักดิ์ ทวีเงิน² พระวิทยา ขนชัยภูมิ³ สรัล สุวรรณ⁴ และมาเรียม นิลพันธุ์³

Chanatip Bubpamas¹, Jirasuk Thaweengern², Phrawitthaya Khonchaiyaphum³, Saran Suwan⁴ and Maream Nillapun³

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

¹Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

²โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) จังหวัดกรุงเทพฯ 10240

²Ramkhamhaeng University Demonstration School (Elementary Level), Bangkok 10240

³คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม 73000

³Faculty of Education, Silpakorn University, Nakhon Pathom 73000

⁴โรงเรียนสาธิตสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ จังหวัดนนทบุรี 11120

⁴Panyapiwat Institute of Management Demonstration School, Nonthaburi 11120

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: chanatip.bub@mail.pbru.ac.th

Received: 21 November 2021, Revised: 24 January 2022, Accepted: 16 June 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู 2) ประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 25 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) หลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่น 2) แบบประเมินทักษะอาชีพ และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูมีการพัฒนาขึ้นโดยมีหลักการที่มุ่งเน้นการส่งเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ วัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้การออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่น มีเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะอาชีพในท้องถิ่น และการจัดหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่น มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรตาม AADDR Model ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างองค์ความรู้ (Acknowledge : A) ขั้นตอนที่ 2 แนวทางการปฏิบัติ (Action : A) ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาความรู้ Development : D) ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบ (Design : D) และขั้นตอนที่ 5 ผลงานตามสภาพจริง (Review : R) 2) ประสิทธิภาพของหลักสูตร มีดังนี้ 2.1) นักศึกษามีทักษะอาชีพโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.49) 2.2) นักศึกษามีความคิดเห็นต่อหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.49)

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตรเสริม การออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่น ทักษะอาชีพ นักศึกษาครู

Abstract

The purposes of this research were to; 1) develop the enrichment curriculum on local packaging design skills to enhance career skills for teacher students, and 2) evaluate the effectiveness of the enrichment curriculum on local packaging

design skills to enhance career skills for teacher students. The participants consisted of 25 students in the Program of Early childhood. They obtained by using purposive sampling. Research instruments included of: 1) the enrichment curriculum on local packaging design skills 2) career skills evaluation form and 3) the evaluation form of student's opinion towards curriculum. The descriptive statistics including percentage, mean, and standard deviation were used to analyze the data.

The research finding were as follows: 1) the enrichment curriculum on local packaging design skills to enhance career skills for teacher students developed effectively. The principle focused on enrichment curriculum on local packaging design skills to enhance career skills. The objective was to enable students to learn local packaging design. There were content about enhance career skills and organizing courses to enhance local packaging design skills. There were 5 steps for curriculum development according to the AADDR Model: Step 1 Knowledge Creation (Acknowledge : A), Step 2 Action Guidelines (Action : A) Step 3 Knowledge Development (Development : D) Step 4 Designing (Design : D) and step 5 Works according to Actual Conditions (Review : R). 2) The effectiveness of the curriculum indicated that 2.1) The students' overall career skills were at a very good level ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.49). 2.2) The students' opinions on the local packaging design skills to enhance career skills were at the highest level ($\bar{X}$ = 4.59, S.D.= 0.49).

Keywords : Enrichment Curriculum Development, Local Packaging Design, Career Skills, Teacher Student

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีได้คาดการณ์ว่าครอบครัวไทยจะมีขนาดเล็กลงและมีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น ประชากรในประเทศไทยจะมีช่วงอายุที่แตกต่างกันและจะมีกลุ่มคนช่วงอายุใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมที่ต่างกัน ดังนั้น การเตรียมความพร้อมของประชากรให้มีคุณภาพและการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการผลิตและการบริการของประเทศจะเป็นความท้าทายสำคัญในระยะต่อไป [1] แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) จึงได้กำหนดจุดเน้นและประเด็นพัฒนาหลักในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ทางด้านการเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพสูงภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ โดยเฉพาะทางด้านการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคน มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยเพื่อวางรากฐานให้เป็นคนมีคุณภาพในอนาคต การพัฒนาทักษะสอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงาน และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้มีความพร้อมในการต่อยอดพัฒนาทักษะในทุกด้าน มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน [2]

ในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคแห่งศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตลอดจนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทุก ๆ ด้าน กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของทุกคนในสังคมอย่างทั่วถึง คนเป็นครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 19 และ 20 จากหนังสือเรื่องวิธีการสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ เขียนโดย ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช [3] ได้กล่าวว่า การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิต คือ 3R x 7C ซึ่ง 3R ได้แก่ 1. อ่านออก (Reading) 2. เขียนได้ (Writing) 3. คิดเลขเป็น (Arithmetic) ส่วน 7C ได้แก่ 1. ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) 2. ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) 3. ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural understanding) 4. ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration , Teamwork and Leadership) 5. ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, information & media literacy) 6. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร (Computing & ICT literacy) และ 7. ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career & learning skills) จะเห็นได้ว่า ผู้เรียนในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมทักษะรอบด้าน และทักษะที่สำคัญจำเป็นหนึ่งนั้น คือ ทักษะอาชีพ อันจะเป็นทักษะที่สำคัญของนักศึกษาในปัจจุบันที่จะต้องพัฒนาชีวิตให้เป็นคน

คุณภาพ สามารถที่จะเอาตัวรอดได้ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มศักยภาพของประเทศไทยเพื่อก้าวทันต่อการแข่งขันในสังคมโลก

ทักษะอาชีพ (Career Skills) เป็นทักษะหนึ่งซึ่งมีความสำคัญสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเป็นทักษะที่ผู้เรียนต้องนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต และเป็นทักษะที่จำเป็นในอนาคต ช่วยเสริมสร้างให้บุคคลมีความพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพที่ดีในอนาคต การพัฒนาทักษะอาชีพเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ มีความสนใจและความถนัดที่สอดคล้องกับงาน รวมถึงช่วยในเรื่องของการวางแผนสำหรับอาชีพในอนาคต [4] ทักษะอาชีพ คือ การคิดสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อตอบสนองการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ต่างกันไป นำไปสู่การเผยแพร่ นำเทคนิควิธีการใช้และพัฒนาทักษะการใช้ เกิดเป็นกลยุทธ์การขาย เกิดเป็นผู้ประกอบการในงานอาชีพ ซึ่งเป็นทักษะอาชีพที่ต้องมีการส่งเสริมให้ทันในยุคการเปลี่ยนแปลง [5] การพัฒนาการใช้ทักษะอาชีพสำหรับผู้เรียนในสถานศึกษา เริ่มต้นจากการสำรวจความต้องการของผู้เรียน ความสอดคล้องเหมาะสมกับชุมชน บริบทและสภาพแวดล้อมของผู้เรียน จากนั้นทำการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพให้กับผู้เรียน โดยคำนึงถึงความสามารถ ความถนัด ความสนใจ แหล่งประกอบการรอบตัวผู้เรียนที่สนับสนุนการฝึกทักษะอาชีพ ทั้งนี้กระบวนการพัฒนาผู้เรียนควรจัดให้เป็นระบบและต่อเนื่อง โดยนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

ปางอุบล อำนาจสิทธิ์ ได้เขียนลงในบทความเศรษฐกิจของไทยรัฐออนไลน์ [6] ระบุว่า การแพร่ระบาดของ COVID-19 ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งการดำเนินธุรกิจและวิถีชีวิตของคนแทบทุกกลุ่ม จากข้อมูลสำรวจภาวะการทำงานของประชากร อัตราการว่างงานในช่วงครึ่งแรกของปี 2564 ยังคงอยู่ในระดับสูงที่ 1.9% ของกำลังแรงงานทั้งหมด ทั้งนี้อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นสูง ส่วนหนึ่งมาจากการหยุด-เลิกกิจการ รวมไปถึงการเลย์ออฟพนักงานของภาคธุรกิจ โดยสัดส่วนของคนว่างงานที่มีสาเหตุจากการหยุด-เลิกกิจการ หรือถูกให้ออกจากงานในช่วงครึ่งแรกปีนี้ เพิ่มขึ้นไปอยู่ที่ 31.9% ของคนว่างงานทั้งหมด จนกลายเป็นสาเหตุหลักของการว่างงานของแรงงานไทยในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโควิด นอกจากการว่างงานจะเพิ่มจำนวนขึ้นแล้ว การว่างงานยังกินเวลานานขึ้นอีกด้วย ซึ่งไม่ใช่เฉพาะคนว่างงานกลุ่มที่เคยทำงานมาแล้วเท่านั้น แต่ "กลุ่มแรงงานหน้าใหม่" ก็ยังใช้เวลาหางานยาวนานกว่าที่ผ่านมา ทำให้รายได้ลดน้อยลง การพัฒนาทักษะของแรงงานหน้าใหม่หยุดชะงัก ทำให้การหางานยิ่งยากขึ้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่ทักษะที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานกำลังมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว หากแรงงานไม่สามารถปรับ-เพิ่มทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในอนาคตได้ การหางานในระยะข้างหน้าก็อาจจะเป็นไปได้ยาก หรืออาจมีรายได้ที่ลดลง เนื่องจากงานที่สามารถทำได้มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจน้อยลง และงานบางประเภทที่ต้องการทักษะสูงก็จะขาดแคลนคนมาทำงานได้ ทั้งนี้ หากแรงงานทักษะน้อยยังไม่ได้มีการปรับ-เพิ่มทักษะให้เพียงพอ พวกเขาอาจจะไม่สามารถเปลี่ยนงาน หรือหางานทำได้ในอนาคต นำไปสู่การลดลง หรือขาดรายได้ของคนกลุ่มนี้ ซึ่งจะยิ่งตอกย้ำปัญหาที่สำคัญอื่น ๆ ของภาคครัวเรือนไทย

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาในสถานศึกษาปัจจุบันจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะอาชีพ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความตระหนักในความสำคัญ และเห็นคุณค่าการศึกษาด้านอาชีพ โดยสิ่งสำคัญที่สุดในการส่งเสริมทักษะอาชีพ คือ “หลักสูตร” ที่ตอบสนองความต้องการ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน “หลักสูตร” ถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้นำไปสู่การดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เพราะหลักสูตรมีความสำคัญต่อการส่งเสริมของบุคคล ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความสนใจ ความถนัดที่แท้จริงของตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ [7] ทั้งนี้ จากการสำรวจหลักสูตรพัฒนาทักษะอาชีพที่นักศึกษาคู สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีให้ความสนใจอยากที่จะพัฒนานตนเองมากที่สุดนั่นก็คือ ทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่น เนื่องด้วยจังหวัดเพชรบุรีเป็นดินแดนแห่งขนมหวาน จึงมีร้านค้าและชุมชนจำนวนมากผลิตขนมหวานขึ้นมามากมาย แต่บรรจุภัณฑ์ที่บรรจุขนมหวานเหล่านั้นยังไม่ค่อยมีความดึงดูดใจเท่าที่ควร ดังนั้น การออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่ผู้เรียนต้องการพัฒนาทักษะเพื่อนำไปต่อยอดเป็นทักษะอาชีพของตน ครอบครัว และเผยแพร่ไปยังชุมชนในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับมาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ [8] ได้ทำการสรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการนำกรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศอาชีพท้องถิ่นพบว่า ทุกภาคในประเทศไทยมีการเรียนรู้ท้องถิ่น ได้แก่ 1) ด้านเกษตรกรรมท้องถิ่น 2) ด้านอุตสาหกรรมท้องถิ่น 3) ด้านการ

บริการท่องเที่ยว ท้องถิ่น 4) ด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น และ 5) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยแต่ละภูมิภาคจะมีกรอบเนื้อหาสาระที่แตกต่างกัน ขึ้นกับบริบทของแต่ละพื้นที่ แต่ไม่ว่าจะเป็นกรอบการเรียนรู้ท้องถิ่นใดก็ล้วนสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความรู้ และเกิดทักษะอาชีพท้องถิ่น โดยมีการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชนเข้ามามีบทบาทส่วนร่วมควบคู่ไปกับวิชาชีพครู เช่นเดียวกับ ปัทมาพร ท่อชู [9] ที่กล่าวว่า ในโลกยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันทางการค้าสูง การพัฒนาบรรจุภัณฑ์จึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจ ส่งเสริม สร้างบรรจุภัณฑ์ให้สามารถเอื้อประโยชน์ด้านหน้าที่ใช้สอยได้ดี มีความปลอดภัย ประหยัดและมีประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าการใช้งานของบรรจุภัณฑ์นั้น จะมีไว้เพียงเพื่อบรรจุ และเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ ปัจจุบันได้มีการพัฒนา และเพิ่มความหลากหลายมากขึ้นกว่าที่เคยมีมา ความก้าวหน้าของเครือข่ายการคมนาคมขนส่งในโลกทุกวันนี้รวมไปถึงความซับซ้อน ของการค้าปลีกสมัยใหม่ ทำให้การบรรจุภัณฑ์มีความสำคัญมากที่สุดในการเก็บรักษาและป้องกันไม่ให้เกิดผลิตภัณฑ์เกิดความเสียหาย ระหว่างการขนส่งจากโรงงานผลิต ไปยังร้านค้าปลีกหรือผู้บริโภค นอกจากนี้บรรจุภัณฑ์ยังถูกใช้ให้เป็นสื่อโฆษณาที่สามารถเคลื่อนที่ได้ ป้องกันไม่ให้ผลิตภัณฑ์มีรอยขีดข่วน แสดงรายละเอียด การใช้ หรือแม้แต่เป็นส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์เอง บรรจุภัณฑ์ยังถือเป็นปราการด่านแรกที่ผู้บริโภคจะมองเห็น เมื่อผู้บริโภคเห็นบรรจุภัณฑ์แล้วเกิดความประทับใจ สะดุดตาในทุกองค์ประกอบของบรรจุภัณฑ์ที่สามารถที่จะโน้มน้าวใจให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจและต้องการที่จะรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ ของตัวสินค้า นั้น ๆ ให้มากขึ้น บรรจุภัณฑ์จึงถือเป็นกลยุทธ์ทางการตลาด อีกทางหนึ่งที่ผู้ผลิตจะสามารถสร้างบรรจุภัณฑ์ให้เป็นที่ยึดติดตามใจ ทำให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจอยากเข้ามาหยิบบรรจุภัณฑ์พิจารณา รูปลักษณ์ และรายละเอียดของตัวสินค้ารวมไปด้วย จนทำให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจในตัวสินค้านั้นโดยไม่รู้ตัว [10] สอดคล้องกับงานวิจัยของเกศแก้ว ประดิษฐ์ [11] ซึ่งได้ทำการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวกล้องพันธุ์ข้าวหอมกระดังงาที่มีผลต่อการตอบรับในเชิงพาณิชย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านบ่อหอ อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อบรรจุภัณฑ์ที่พัฒนาในด้านอัตลักษณ์เฉพาะระดับมาก ด้านออกแบบกราฟิกระดับมาก และด้านโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ระดับมาก ผลตอบรับในเชิงพาณิชย์ของบรรจุภัณฑ์ที่พัฒนาสูงกว่าของบรรจุภัณฑ์เดิม คิดเป็นร้อยละ 26.99

จากความสำเร็จทั้งหมดตามที่ได้อธิบายมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมอาชีพให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถเพื่อนำไปใช้สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอาหารท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของวิชาชีพ การประกอบอาชีพ และรู้จักการวางแผนในการประกอบอาชีพ อันเป็นการสร้างอาชีพให้กับผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมทักษะอาชีพ อันเป็นทักษะหนึ่งในทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยแบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้
 - 2.1 เพื่อศึกษาทักษะอาชีพของนักศึกษาวิชาชีพครู
 - 2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 25 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่น
2. ตัวแปรตาม คือ 1) ทักษะอาชีพ 2) ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อหลักสูตรเสริมฯ

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู เป็นการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ที่มีลักษณะเป็นแบบแผนเชิงผสมผสานแบบรองรับภายใน (The Embedded Design) ด้วยการศึกษาวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) เสริมด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) เพื่อดำเนินการวิจัยให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R1) เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) และประเมินความต้องการจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตร โดยการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร นักศึกษา ผู้สอน ทรัพยากร และประเมินความต้องการจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตร โดยดำเนินการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร การสอน และการวิจัย โดยใช้เครื่องมือ คือ

1) แบบวิเคราะห์เอกสาร ใช้ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักสูตร แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู การวิเคราะห์ความสอดคล้องจากการประเมินคุณภาพของแบบวิเคราะห์เอกสาร มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.52)

2) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ข้อ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีลักษณะของคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-end Questions) โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู การวิเคราะห์ความสอดคล้องจากการประเมินคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.55)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D1) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาใช้ในการออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D&D) โดยการออกแบบและพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร ตรวจสอบคุณภาพของโครงสร้างหลักสูตรด้วยวิธีการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรจำนวน 3 ท่าน ด้านการวิจัย 1 ท่าน ด้านการวัดและประเมินผล 1 ท่าน ด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ 2 ท่าน ด้านคหกรรม 1 ท่าน ด้านการขายบนออนไลน์ 1 ท่าน และด้านการสอนปฐมวัย 1 ท่าน จากนั้นดำเนินการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาหลักสูตรตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) คือ แบบประเมินความสอดคล้องที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ผลการประเมินพิจารณาจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดำเนินการดังนี้

1) พัฒนาโครงสร้างหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งประกอบไปด้วย 1) แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 3) องค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ 3.1) หลักการและเหตุผล 3.2) วัตถุประสงค์ 3.3) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3.4) การวัดและประเมินผล

2) พัฒนาเครื่องมือประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 2.1) แบบประเมินทักษะอาชีพของนักศึกษาวิชาชีพครู และ 2.2) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ

3) ตรวจสอบคุณภาพของโครงสร้างหลักสูตร ด้วยวิธีการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จากนั้นนำมาปรับปรุง แก้ไข หลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยโครงสร้างหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่น มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.84)

4) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ด้วยแบบประเมินความสอดคล้องที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับของ Likert (Likert Five Rating Scales) ผลการประเมินพิจารณาจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า

4.1) แบบประเมินทักษะอาชีพของนักศึกษาวิชาชีพครู มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.82)

4.2) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.83, S.D. = 0.41)

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R2) เป็นขั้นตอน การทดลองใช้หลักสูตรแบบการวิจัยก่อนทดลอง (Pre-Experimental Design) โดยการดำเนินการทดลองนำหลักสูตรไปใช้ตาม AADDR Model ที่มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างองค์ความรู้ (Acknowledge : A) เป็นการนำเอาความรู้ความสามารถของนักศึกษามาร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนพูดคุย โดยใช้องค์ความรู้เดิมของแต่ละคน มาผสมผสานกับความรู้ใหม่ เพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ที่จะนำไปพัฒนาต่อยอดในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางการปฏิบัติ (Action : A) เป็นการที่นักศึกษาร่วมกันนำเอาองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นมาพัฒนาต่อยอดดูแนวทางการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นจากสินค้าที่ประสบความสำเร็จ และคิดเชื่อมโยงถึงบรรจุภัณฑ์ในท้องถิ่นเพชรบุรี

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาความรู้ Development : D) เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผนระดมความคิดในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นที่เหมาะสม ตรงตามความต้องการของท้องถิ่น และเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดเพชรบุรี

ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบ (Design : D) เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้ร่วมกันนำเอาแนวทางการออกแบบที่ได้วางแผนไว้ออกแบบบรรจุภัณฑ์ของตนเองให้เกิดขึ้นจริง

ขั้นตอนที่ 5 ผลงานตามสภาพจริง (Review : R) เป็นการร่วมกันประเมินและสะท้อนถึงผลงานที่ออกมา นำเสนอผลงานที่ได้ออกแบบ และร่วมกันแสดงความคิดเห็น รวมถึงแนวทางการปรับปรุงแก้ไขให้ผลงานชิ้นนี้ดีขึ้นกว่าเดิม

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D2) เป็นขั้นตอนการประเมินประสิทธิผลหลังการใช้หลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อให้ทราบว่า การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู เมื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้จะมีประสิทธิผลอย่างไรในประเด็นดังนี้ คือ

1) ทักษะอาชีพ วัดโดยแบบประเมินทักษะอาชีพ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ 2) ทักษะกระบวนการทำงาน 3) ทักษะแสวงหาความรู้ 4) ทักษะการจัดการ มีการให้คะแนนตามเกณฑ์รูบริค (Rubric Scoring) 5 ระดับ

2) ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่น วัดโดยแบบสอบถามความคิดเห็น จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านวิทยากร 3) ด้านกิจกรรม 4) ด้านสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ 5) ด้านการประเมิน 6) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ผลการวิจัย

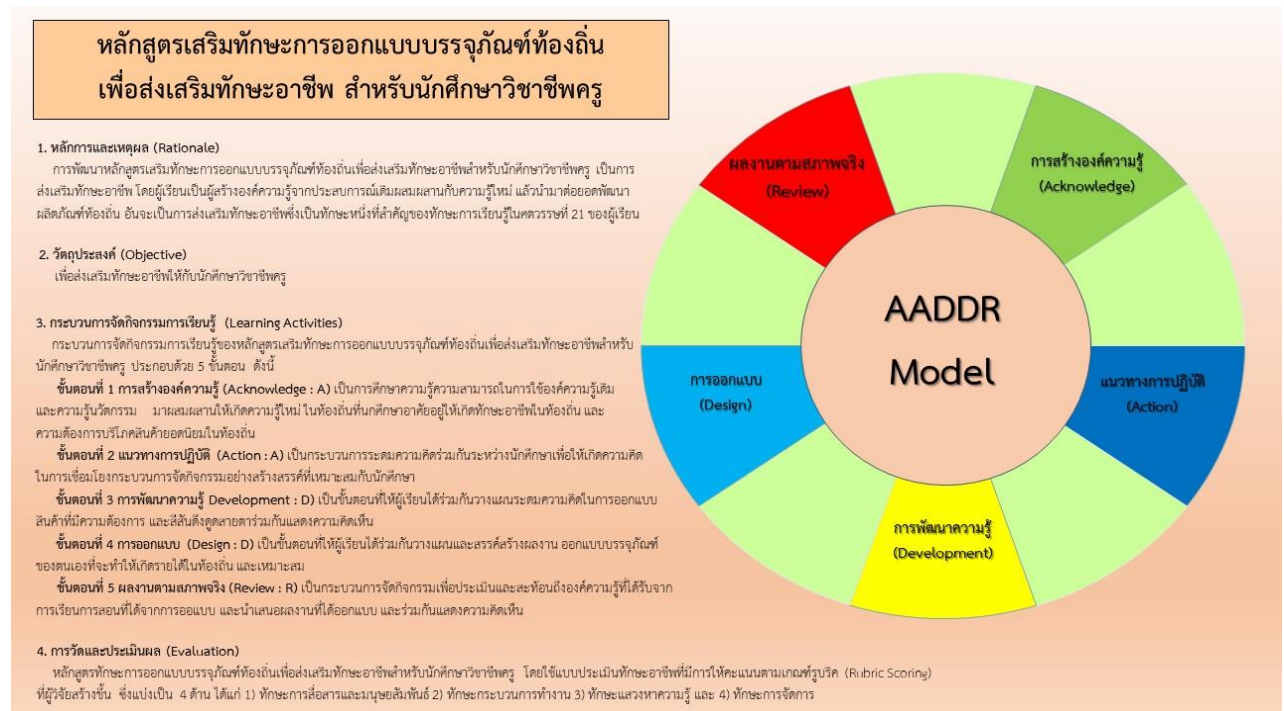
1. ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู “AADDR Model” มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1) หลักการและเหตุผล (Rationale) การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู เป็นการส่งเสริมทักษะอาชีพ โดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์เดิมผสมผสานกับ

ความรู้ใหม่ แล้วนำมาต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น อันจะเป็นการส่งเสริมทักษะอาชีพซึ่งเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน

2) วัตถุประสงค์ (Objective) เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับนักศึกษาวิชาชีพครู

3) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activities) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างองค์ความรู้ (Acknowledge : A) ขั้นตอนที่ 2 แนวทางการปฏิบัติ (Action : A) ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาความรู้ Development : D) ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบ (Design : D) และขั้นตอนที่ 5 ผลงานตามสภาพจริง (Review : R)

รูปที่ 1 หลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (ภาพโดยผู้วิจัย)

4) การวัดและประเมินผล (Evaluation) หลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้แบบประเมินทักษะอาชีพที่มีการให้คะแนนตามเกณฑ์รูบริก (Rubric Scoring) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่น สรุปได้ว่า

2.1 ผลการศึกษาทักษะอาชีพของนักศึกษาวิชาชีพครู มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า รายการประเมินส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ ด้านทักษะการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมากเป็นอันดับแรก ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.46) รองลงมาคือ ด้านทักษะกระบวนการทำงาน ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.48) และทักษะการจัดการ ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.51) เรียงมาตามลำดับ ส่วนด้านทักษะแสวงหาความรู้อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.51)

2.2 ผลการสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการใช้หลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า รายการประเมินส่วนใหญ่อยู่ในระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านวิทยากร มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.44) รองลงมาคือ ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.48) ด้านกิจกรรม ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.49) และด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.63) เรียงมาตามลำดับ และมีรายการประเมิน 2 รายการมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.51) และด้านการประเมิน ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.48) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับต่ำสุด

สรุปผลการวิจัย

1. หลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู “AADDR Model” มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล (Rationale) 2) วัตถุประสงค์ (Objective) 3) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activities) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างองค์ความรู้ (Acknowledge : A) ขั้นตอนที่ 2 แนวทางการปฏิบัติ (Action : A) ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาความรู้ Development : D) ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบ (Design : D) และขั้นตอนที่ 5 ผลงานตามสภาพจริง (Review : R) 4) การวัดและประเมินผล (Evaluation)
2. ทักษะอาชีพของนักศึกษาครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.49)
3. นักศึกษามีความคิดเห็นต่อหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่น (AADDR Model) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.49)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู อภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. จากผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (AADDR Model) พบว่า หลักสูตรมีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ มีความเหมาะสม และครอบคลุมความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมทักษะอาชีพของนักศึกษาวิชาชีพครู ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก หลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพได้มีการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Grattthorn et al. [12] ที่กล่าวว่า กลยุทธ์การพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพตามกระบวนการพัฒนาและการนำไปใช้อย่างสอดคล้องและต่อเนื่องกัน โดยเริ่มจากการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะอาชีพ หลักการและเหตุผลของหลักสูตร การพัฒนาจุดเน้น จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล หลักสูตร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วารินทร์ แก้วอุไร และเทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย; คันศร คงเย็น; สมใจ กงเดิม ที่กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ใกล้เคียงกัน ประกอบด้วยหลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สมรรถนะที่มุ่งเน้น โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร กระบวนการพัฒนา ระยะเวลาการพัฒนา สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล [13 - 15] ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (AADDR Model) ร่วมกับการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานสำหรับนักศึกษาครู จากสิ่งที่ดำเนินการมาจึงเป็นผลให้หลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู (AADDR Model) มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. นักศึกษาวิชาชีพครูที่เข้าร่วมหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่น มีทักษะอาชีพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.49) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเกิดจากความต้องการจำเป็นของผู้เข้ารับการพัฒนากลุ่มพัฒนาทักษะอาชีพ และเจตคติของผู้เข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรมการอบรมใช้วิธีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันระหว่างผู้เข้ารับการพัฒนากับวิทยากร มุ่งเน้นการปฏิบัติ จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ทำให้เกิดการแตกแขนงของความรู้และประสบการณ์ อีกทั้งหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีการเตรียมการไว้เป็นอย่างดี ตั้งแต่หลักสูตร คู่มือ การออกแบบกิจกรรม สื่อ ระยะเวลา และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นกันเอง ระหว่างวิทยากรกับผู้เข้ารับการพัฒนากลุ่ม โดยการใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงประสบการณ์ สร้างการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติเป็นระยะ สื่ออุปกรณ์ และระยะเวลาที่เหมาะสม [16 - 18] นอกเหนือจากนั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบการเรียนรู้อย่างเป็นระบบตามแนวคิดของ Kruse [19] คือ กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรม สร้างกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาและเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ และประเมินตัดสินผล นอกจากนี้ เนื้อหาสาระของหลักสูตรยังมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่น การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สะท้อนพฤติกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ จะต้องสามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ อีกทั้งหลักสูตรเป็น

กระบวนการพัฒนาสมรรถนะเน้นการนำความรู้จากประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่หลอมรวมเป็นทักษะใหม่ซึ่งไปต่อยอดสู่การออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่น อันส่งผลให้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดในการพัฒนาทักษะอาชีพให้กับนักศึกษาวิชาชีพครูได้อย่างมีคุณภาพ และเกิดความพึงพอใจในการเข้าร่วมหลักสูตรการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น

3. นักศึกษามีความคิดเห็นต่อหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่น (AADDR Model) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.49) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นนั้น มีการดำเนินกิจกรรมที่เป็นขั้นตอนให้นักศึกษาได้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ และลงมือกระทำด้วยตัวเอง โดยเริ่มตั้งแต่การสำรวจองค์ความรู้ (Acknowledge : A) แล้วไปสู่แนวทางการปฏิบัติ (Action : A) ต่อยอดไปยังการพัฒนาความรู้ Development : D) การออกแบบ (Design : D) และให้นักศึกษาได้สร้างผลงานตามสภาพจริง (Review : R) ซึ่งขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การออกแบบหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นซึ่งได้มาจากการสำรวจความต้องการของนักศึกษา ตลอดจนการออกแบบกิจกรรมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ตรงตามความสนใจ เปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถาม อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จึงทำให้นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรเสริมทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Scott [20] ที่กล่าวว่า การมุ่งใจให้บุคคลเกิดความพึงพอใจต่อการทำงานที่ให้ผลเชิงปฏิบัติจะต้องทำให้บุคคลเห็นความสัมพันธ์ของงานกับความปรารถนาส่วนตัว เพื่อให้บุคคลเห็นความหมายของงานที่ตนทำ และงานจะต้องมีการวางแผนและวัดผลสำเร็จโดยใช้ระบบการทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งหากต้องการให้ได้ผลในการสร้างแรงจูงใจภายในจะต้องให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายและรับทราบผลสำเร็จในการทำงานโดยตรง ซึ่งสิ่งที่สำคัญคืองานที่มอบหมายให้ผู้เรียนนั้นต้องเป็นงานที่ผู้เรียนสามารถทำได้สำเร็จด้วย เช่นเดียวกับแนวคิดของปพนวิจน์ ลภัสสิริโยโช [21] และบริสุทธิ์ธรรม พิมพ์ศิริ [22] ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนควรสร้างจากประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรพร ศุภกิจ [23] ซึ่งได้ทำการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสองภาษาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาการประถมศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แบบสองภาษาอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะเห็นได้ว่า หากผู้สอนพัฒนาหลักสูตรได้ตรงตามความสนใจและความต้องการของผู้เรียนแล้วนั้นย่อมทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดเห็นหรือความพึงพอใจในทางบวกและเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยด้านทักษะอาชีพจะเห็นได้ว่า ผู้เรียนมีทักษะแสวงหาความรู้ในระดับต่ำที่สุด ดังนั้น ควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้เลือกแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง แทนที่ครูผู้สอนจะเป็นผู้จัดหาให้

1.2 จากผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนพบว่า ผู้เรียนมีระดับความคิดเห็นทางด้านการประเมินต่ำที่สุด ดังนั้นอาจมีการปรับวิธี รูปแบบการประเมิน หรืออาจชี้แจงการประเมินให้ผู้เรียนให้มีความชัดเจนเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

1.3 ควรมีการเสริมเพิ่มเติมเนื้อหาของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในลักษณะต่าง ๆ โดยไม่เจาะจงว่าต้องเป็นการออกแบบบรรจุภัณฑ์อาหารเท่านั้น เพื่อต่อยอดความคิดของผู้เรียนให้มีความหลากหลายและสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบทักษะอาชีพของผู้เรียนที่มีพื้นฐานทางครอบครัวที่แตกต่างกัน

2.2 ควรมีการศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรการออกแบบบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ในด้านอื่น ๆ ของนักศึกษาวิชาชีพครู

2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนา เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะอาชีพโดยเปลี่ยนรูปแบบหลักสูตรเป็นหลักสูตรอื่น ๆ ตามที่ผู้เรียนให้ความสนใจ เช่น หลักสูตรการประกอบอาหาร หลักสูตรการเย็บปักถักร้อย

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561 - 2580. กรุงเทพฯ; 2561.
- [2] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560 – 2564. กรุงเทพฯ; 2560.
- [3] ศาสตราจารย์ นพ.วิจารณ์ พานิช. วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์; 2555.
- [4] จันทรเพ็ญ สุวรรณคร. กระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2558.
- [5] สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (The Twenty-First Century Skills). [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2565]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.truelookpanya.com/blog/content/66054/-teaartedu-teaart-teaarttea->
- [6] ปางอุบล อำนวยสิทธิ์. ภาวะการณ์ “ไม่มีงานทำ” ของประชากรไทย .[อินเทอร์เน็ต]. 2564 [เข้าถึงเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2565]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.thairath.co.th/business/feature/2207591>
- [7] พนัธ ธาตุดอง. เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. เพชรเกษมการพิมพ์; 2551.
- [8] มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ. การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น. [อินเทอร์เน็ต]. 2556 [เข้าถึงเมื่อ 15 ตุลาคม 2564]. เข้าถึงได้จาก: <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/EAUHJSocSci/article/view/34760/35473>
- [9] ปัทมาพร ท่อชู. การทำความเข้าใจ การออกแบบบรรจุภัณฑ์. [อินเทอร์เน็ต]. ม.ป.ป. [เข้าถึงเมื่อ 15 ตุลาคม 2564]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.thailandindustry.com/onlinemag/view2.php?id=732§ion=37&issues=28>
- [10] ปูน คงเจริญเกียรติ และสมพร คงเจริญเกียรติ. บรรจุภัณฑ์อาหาร. สมาคมการบรรจุภัณฑ์ไทย; 2541.
- [11] เกศแก้ว ประดิษฐ์. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวกล้องพันธุ์ข้าวหอมกระดังงาที่มีผลต่อการตอบรับในเชิงพาณิชย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านบ่อหม่อ อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ 2561; 10: 127-139.
- [12] Grathorn, A. A., Boschee, F., Whitehead, B. M., & Boschee, B. F. Curriculum Leadership: Strategies for Development and Implementation. 5th ed. Thousand Oaks: SAGE Publications; 2019.
- [13] วารินทร์ แก้วไธ และเทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา. วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ 2552; 10: 13 -24.
- [14] คันสร คงเย็น. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะหัวหน้าศูนย์บ่มเพาะ อาชีวศึกษา ในวิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล; 2552.
- [15] สมใจ กงเติม. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. [รายงานการวิจัย]. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์; 2556.
- [16] สบพันธ์ ชิดานนท์. การพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ตรวจสอบอาคาร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2551.
- [17] จิตติวรรณ สิ้นธนนอก. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสมรรถนะที่จำเป็นของผู้จัดการฝึกอบรมสำหรับองค์กรเอกชนในประเทศไทย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2552.
- [18] ธมนพัชร ลิมากร. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพยาบาลผู้จัดการผู้ป่วยรายกรณี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2553.
- [19] Kruse, K. Introduction to Instructional Design and the ADDIE Model. [Internet]. 2011 [cited 2021 October 15]. Available from: http://www.transformativedesigns.com/id_systems.html
- [20] Scott, P. The process of conceptual change in science. Cornell University; 1970.
- [21] ปพนวรัตน์ ลภัสภิญโญโชค. การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมโน้ตสันและกระบวนการทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2558.
- [22] บริสุทธิ์ธรรม พิมพ์ศิริ. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Constructivism เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2559.
- [23] พชรพร ศุภกิจ. การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสองภาษาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการประถมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2562.